

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA INKLYUZIV TA'LIMNING O'RNINI VA MAQSADI

Ruzbayeva Feruza, Ergashova Oyrabo, Sulaymonova Gulnora,
Kuchkarova Gulchexra, Solijonova Shaxnoza

Toshkent viloyati pedagogik
mahorat markazi tinglovchilari:

Annotatsiya

Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limning mohiyati, uning asosiy vazifalari, imkoniyati cheklangan bolalar uchun yaratiladigan shart-sharoitlar hamda inklyuziv ta'limning rivojlanish mexanizmlari haqida so'z yuritiladi. Shuningdek, inklyuziv ta'lim orqali bolalarda ijtimoiy moslashuv, tenglik va hamkorlik ko'nikmalarini shakllantirish masalalari yoritilgan.

Kirish

Bugungi kunda dunyoning ko'plab davlatlarida ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri — bu inklyuziv ta'limni rivojlantirishdir. Maktabgacha ta'lim bosqichi esa bolaning shaxs sifatida shakllanishida eng muhim davr bo'lgani sababli inklyuziv yondashuv aynan shu jarayonda yanada dolzarflik kasb etadi. Inklyuziv ta'lim barcha bolalar, jumladan imkoniyati cheklangan bolalar uchun ham teng imkoniyatlar yaratishni nazarda tutadi.

Inklyuziv ta'limning mazmuni

Inklyuziv ta'lim — bu barcha bolalarning jismoniy, ruhiy yoki intellektual imkoniyatidan qat'i nazar, bitta jamoada birgalikda o'qitilishi va tarbiyalanishini ta'minlaydigan ta'lim tizimi. Uning asosiy tamoyillari:

- tenglik va adolat;
- diskriminatsiyasiz muhit;
- har bir bolaga individual yondashuv;
- ota-ona va pedagoglar hamkorligi;
- bolalarning jamiyatga moslashuvini ta'minlash.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limning o'rnini

MTTda inklyuziv ta'lim muhim o'rin tutadi, chunki bu yoshda bola tez o'zgaruvchan, yangi axborotlarni tez o'zlashtiruvchi va moslashuvchan bo'ladi. Inklyuziv jamoa quyidagi afzalliklarni beradi:

1. Bolalarning ijtimoiylashuvi

Turli rivojlanish darajasidagi bolalar o'zaro muloqot qilib, bir-birini tushunish, hurmat qilish va yordam berishni o'rganadi.

2. Teng ta'lim olish huquqining ta'minlanishi

Imkoniyati cheklangan bolalar ham sog'lom tengdoshlari bilan bir xil sharoitlarda o'qish va rivojlanish imkoniga ega bo'ladi.

3. Pedagoglar faoliyatida yangi yondashuv

MTT xodimlari zamonaviy metodlar, korreksion va rehabilitatsiya yondashuvlarini o'zlashtiradi. Bu o'z navbatida ta'lim sifatini oshiradi.

4. Jamiyatning inklyuziv madaniyatga moslashuvi

Oilalar, pedagoglar va bolalar ongida bag'rikenglik, hamkorlik, boshqalarga yordam berish qadriyatlari shakllanadi.

Inklyuziv ta'limning maqsadi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limning asosiy maqsadi — har bir bolaga uning imkoniyatidan qat'i nazar, to'laqonli rivojlanish uchun qulay muhit yaratishdir. Ushbu maqsad quyidagi vazifalar orqali ro'yobga chiqariladi:

- barcha bolalarga sifatli ta'lim xizmatlarini taqdim etish;
- individual rivojlanish dasturlarini ishlab chiqish va qo'llash;
- maxsus pedagog (defektolog, logoped, psixolog) ko'magini yo'lga qo'yish;
- bolalarning ijtimoiy moslashuvini qo'llab-quvvatlash;
- oilalar bilan uzviy hamkorlikni ta'minlash;
- iqtidorli va rivojlanishda qiyinchilikka ega bolalar uchun bir xil sharoit yaratish;
- ta'lim muassasasida tolerantlik va ijobiy psixologik muhitni shakllantirish.

Xulosa

Maktabgacha ta'limda inklyuziv ta'limni rivojlantirish — bu nafaqat imkoniyati cheklangan bolalar, balki barcha bolalar uchun yangicha va zamonaviy ta'lim muhitini yaratish demakdir. Inklyuziv muhitda tarbiyalangan bola kelajakda jamiyatning faol, bag'rikeng va ijtimoiy mas'uliyatli a'zosi bo'lib yetishadi. Shu bois inklyuziv ta'limni keng joriy etish davlat siyosati darajasida muhim ahamiyat kasb etad

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. **O'zbekiston Respublikasi “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni.** — Toshkent, 2020.
2. **O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida”gi PQ-4312-son qarori.** — 2019-yil 8-may.
3. **“Inklyuziv ta'limni rivojlantirish to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori.** — 2021-yil (MTTlarda inklyuziv ta'limni joriy etish bo'yicha normativ-huquqiy asos).
4. A. Xolmatova, N. To'xtaeva. **“Inklyuziv ta'lim asoslari”** — O'quv qo'llanma. Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021.
5. UNESCO. **“Inclusive Early Childhood Care and Education: Policy and Guidelines.”** — Paris, 2019.
6. Booth T., Ainscow M. **“Index for Inclusion: Developing Learning and Participation in Schools.”** — Bristol: CSIE, 2011.
7. Florian L. **“The Sage Handbook of Special Education.”** — London: SAGE Publications, 2014.
8. Murodova M. **“Maktabgacha ta'limda inklyuziv yondashuvning pedagogik asoslari.”** — Ilmiy maqola. *Maktabgacha ta'lim jurnali*, 2022.